

דבר העמל

לכתוב הקדמה

פרשת נח

לדבר בלשון נקיה ויפה

הגמרא במסכת פסחים (ג) אומרת: אמר ר' יהושע בן לוי לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו שהרי עקם [הוסיף] הכתוב שמונה אותיות ולא הוציא דבר מגונה מפיו שנאמר: {בראשית ז-ח} "מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה", רש"י מסביר: {ד"ה אשר איננה טהורה}. "לא כתוב הבהמה הטמאה כדרכו, הרי שמונה אותיות עקמה [הוסיפה] התורה, 'הטמאה' חמש אותיות הן, 'אשר איננה טהורה' שלש עשרה אותיות, וההפך שביניהם 8 אותיות.

רב פפא אמר תשע אותיות שנאמר {דברים כג-יא} "כי יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה". רש"י מסביר: היה צריך לכתוב 'איש טמא' וגם אם תכתוב 'טהור' ללא ו' יש תוספת תשע שהרי שנים עשרה יש וטמא אינו אלא שלש. רבינא אמר עשר אותיות, ו' דטהור (שהרי כותבים טהור מלא ו'). רב אחא בר יעקב אמר 16 אותיות שנאמר {שמואל א כ-כ} "כי אמר מקרה הוא בלתי טהור הוא כי לא טהור" (היה מספיק לכתוב טמא) הגמרא אומרת למסקנה כשגודל האותיות שווה במילים התורה מדברת בלשון נקיה. וכשהאותיות רבות יותר בלשון טהרה התורה מדברת בלשון קצרה (טמאה) שלעולם ילמד אדם לתלמידו דרך קצרה וכאן שינתה התורה ללמדנו לחור על לשון נקיה.

אנו רואים שהתורה הוסיפה אותיות כדי לדבר בלשון נקיה, על אף שהתורה מדקדקת מאד באותיות. לפעמים מאות אחת אנו דורשים תלי תילים של הלכות, **ללמדנו עד כמה צריך לדבר בלשון נקיה ויפה.**

פה האדם מסגירו מיהו ומהו ומה מעלתו הגמ' שם אומרת שהיה אדם שאמר דונו את דיני אמרו אם כן משבט דן הוא שכתוב "דן ידין עמו כאחד שבטי ישראל" וכן היה אדם שאמר: על חוף ים ארמונות בדקו שמשבט זבולון הוא שכתוב "זבולון לחוף ימים ישכון".

דיבור האדם מעיד על דרגתו: הגמרא שם מביאה **מעשה בשני תלמידים** שהיו יושבים ולומדים בהם. האחד אמר: עשיתי אותנו החלכה הזאת כמו חזיר עזי, והשני אמר: עשיתי אותנו כמו גדי עזי. וכוונתם היתה, שהם התגנעו ועמלו הרבה להבין את החלכה. ולפי שהתלמיד הראשון הוציא דבר מגנה מפיו לדמות דבר לחזיר, לכן שוב לא דבר בהם עם התלמיד הזה. {פסחים ג:} **וכן שני תלמידים** ישבו לפני הלל ואחד מהם רבן יוחנן בן זכאי ואמר מפני מה בוצרין בטהרה ואין מוסקין בטהרה וחד אמר מפני מה בוצרין בטהרה ומוסקין בטהרה, אמר מובטח אני בזה שמורה הוראה בישראל ולא היה ימים מועטים עד שמורה הוראה בישראל.

מסופר בגמרא שישבו שלשה כהנים במקום אחד וספר כל אחד על הקרבן שאכל באותו יום. האחד אמר שהגיע לו כשעור פול, והשני אמר שהגיע לו כשעור זית, והשלישי אמר שהגיע לו כשעור זב וכלם טעמו. ולפי שהם האחרון דבר בלשון מגנה, נקנס הדבר בלב חכמים, ובדקו אחר משפחתו ומצאו שאינו כהן אמתי. שואלת הגמרא היה אם התחיל לעבוד במקדש בוודאי נבדק שהוא כהן מיוחס תירצה הגמרא שהיה רק 'שחף' פסול תירוץ שני שהוא קלקל עצמו. **לא טוב לומר שמעו רעה:** רב כהנא חלה שלחו חכמים לר' יהושע בנו של רב אידי אמרו ליה תבדוק את שלומך בא ומצא שנפטר קרע בגדיו והחזיר הקרע לאחריו ובכה והולך אמרו ליה שרב כהנה נפטר אמר להם לא אני אמרתי שהרי כתוב מוציא דיבה הוא כסיל וכן נפסק להלכה שאין צורך לספר על פטירת אדם ל"ע אפילו לקרובו.

צריך אדם לשמור פיו שיהיה פיו ובפרט שיהיה מאד לנבל פיו הגמרא מאד מאד מחמירה בזה והמנבל פיו מביא עליו דברים קשים ל"ע, ולא המנבל פיו בלבד אמרו שראוי לענש גדול כזה - כי גם השומע נבל פה ושותק נענש. (תוכחת חיים, בראשית ע"א) **מעשה בבחורים שקיבלה על עצמה** מגיל בת מצווה לא לשמוע דברים אסורים, לשון הרע, ניבול פה ושאר מריעין בישין. בשעה טובה מוצלחת לאחר שהשתדכה נסעה יום אחד מביתה לטבריה והנהג הפעיל רדיו ונשמעו ניבולי פה היא ביקשה לכתוב את הרדיו אבל הנהג לא הסכים. היא בקשה לרדת למרות ששילמה על נסיעתה בחיבור מגידו, יום עלתה עם מונית אחת. והנה לידה ישבה זקנה שסיפרה לה שהיום הילולת רבי מאיר בעל הנס וכיון שאביה לפני שנים רבות היה עני מרוד ונסע לרבי מאיר והתפלל על פרנסה טובה וזכה לעושר מאז יש למשפחה קלה לעלות לרבי מאיר בעל הנס, לכן ביקשה את עזרתה ללוות אותה לציון לעזור לה לעלות והבחורה הסכימה בשמחה. במהלך ההליכה לציון הבחורה סיפרה שהיא השתדכה והיא נוסעת לדירתה לספר לה על כך. אמרה לה אותה אישה וכן קבלנו מאז שהתפללה בציון רבי מאיר לעזור לכלה הזקוקה לעזרה, אם כן אין כל דאגה בקשר לצורכי החתונה, שכירות דירה לשנה, מוצרי חשמל, ריהוט וכל הנלווה לחתונה, הכל עלינו. בזכות ששמרה על עצמה מלשמוע דבורים אסורים ויידה מהמונית היא נפגשה עם אותה אישה ששילמה לה את כל

הוצאות החתונה. צריכים ההורים לזהר, שישפעה שהילד בוכה, לא להפחידו ולומר לו: הפלג או החתול יבאו ויחטפו אותך, או לקרוא להם לקחתו, מחשש מזיקים שיש להם השמות האלו, ויחשב כנותן להם רשות לבא ולקחתו התינוק, ונפש הילד עלולה לפגע על ידם. (מעם לוונו דברים א ע"א ר"ל. צפון שמוי אות קטפ) וכן צריך להזהר לא לקלל שום יהודי והמקלל יהודי עובר על לאו "לא תקלל חרש" לאו דוקא אם מקללים את החרש, אלא אם מקללים כל אדם מישראל. וזה שאמרה התורה (ויקרא יט, יד) "לא תקלל חרש", כדי ללמדנו עד כמה צריך אדם לזהר אדם בקבוד חברו - שאפילו חרש שאינו שומע עלבונו ואינו מצטער, מפל מקום מזהר האדם מלקללו, וכל שכן בשאר בני אדם ששומעים ומצטערים. וכל המקלל את חברו אפילו אינו נמצא שם או שהוא יסור, הרי המקלל עובר על מצות השם יתברך. (מעם לוונו ויקרא ע"א ר"ל) **וכן לא יקלל אדם את אשתו**, שעל ידי זה נחשב שהוא מקלל את עצמו, כי היא חלק מגופו. וכן לא יקלל שום אדם, כי הוא חלק אלה ממעלה בקיכול, ונמצא מגדף כלפי מעלה, חלילה. (מרו החיד"א בצפורן שמיר אות קטפ)

כל אדם המקלל את חברו, פותחים בשמים פנקס ומסתכלים אם ראוי אותו אדם שיקללנו תתקבל ונענש חברו על ידו, ואם בודקים ורואים שאינו ראוי לכך, נהפכת הקללה שיקלל את חברו - והוא עצמו ובניו מתקבלים בה, ולכן אל יוציא אדם קללה מפיו. לא יקלל אדם את עצמו, שכן יש רוח רעה שתפקידה לשלם קללה שמקלל אדם את עצמו. כמו שרגילים אנשים שיש להם צרות של פרנסה, מקללים את עצמם ואומרים: למייתי השם יתברך ואנצל מצרתי. או שאומרים קצין שבועה בלשון זו: אטבע בים אם אני אומר לך שקר וכיוצא בזה. ואז שומרת הרוח מוצא פיו ומקיימת הכל. לא יוציא קללה מפיו אפילו דרך דלמוד, אם לומד בפני אדם אחר, אלא יכנה בלשון נסתר כדי שלא יהא נראה כמקלל לחברו, וכן כשלומד לעצמו יכנה בלשון נסתר, שלא יהא נראה כמקלל את עצמו. (אורח מישרים סי' י סעי' י, ובבאור שם אות יד)

אם ישאל האדם מדוע יש לדאג ולפחד מקללה, והרי מפה נפשך - אם המקלל חטא באיזה חטא, אם לא יקללהו לו נזל הוא מקללה, ואם הוא נקי וצדיק, מדוע יש לו לפחד מהקללה, והרי הכל בידי שמים ומן השמים נצילנו? התשובה לכך: לפי שמדתו יתברך להאריך אפו לעוברי רצונו, ומדה זו היא אחת משלש עשרה מדות רחמים שצאמרו למשה, ונהגת תמיד - זולת בעת אשר יזעם ה', שאז מתגברים הדינים על הנתבע במשפט באותו זמן וכל מתנהג מדה זו של ארץ אפס. (וכמו כן שישקלל אדם את חברו, תסובב הקללה, שעונותיו אשר ה' יאריך לו אפו עליהם, ימחר לפרע ממנו, אבל אם אין לו עון, לא תועיל קללת המקלל כלום. (אורח החיים במדבר כג, ח)

מסופר בשער שבת הגדול, פאשר נבדקו כבר רב החדרים והקשרו סופית לפסח, ועל הילדים נאסר להקניס חמץ למקומות הללו. אחד הילדים הקטנים לא נזהר דיו, ולמרות האזהרה של ההורים, והפתק באותיות קדוש לבנה שנתלה על הדלת ובו הודעה שהחדר פשוט כבר לפסח, נכנס הילד אל החדר פשעו מלא בפרורי חמץ. האב, שמון השתם היה לחור מאד באותו רגע, התרגז על הילד הקטן, וכעסו גבר בו, עד שהתחיל לצעק בקול רעש גדול, טרק את הדלת הבית בחזקה, ועשה רשם כמי שאבד שליטה על עצמו. מה צריכה לעשות עקרת בית הרוצה את בעלה במצב כזה? - להרגיע את הבעל, לא להרים את קולה, לא להמשיך ולצעק אף היא על הילדים, וכמוכן לא להגיב בדברים זקנים נגד בעלה. אבל עקרת הבית, בראותה את בעלה מתרגז וכועס בצורה חמורה שפיו, הגיבה את היא בחזקה פגנוד, אבל לא הסתפקה בתגובה סתמית, אלא הוסיפה משפט שפגל מפה: 'אם אתה מתנהג בדרך שפיו הילדים, לא מגיע לך ילדים!' לאחר מכן לאמר לה בעלה, שכבר ברגע שהוציאה את המילים הללו מן הפה, הרגיש מאד לא טוב... 'הרגשתי היתה שלא ירחק היום והמלים הללו טובות הללו תפעלנה את פעלתן!' (היום ההוא הגיע הרבה יותר מהר מכפי שחשבו. האשה היתה תרה. והנה לא עברו מספר ימים, ובמצאנו של חל המועד פסח - נפטר העבר שלה, באופן פתאומי לחלוטין, ושבב חיים לכל חי, ללא כל סיבה רפואית נראית לעין. אף אמרה האשה: 'לא מגיע לך ילדים!' הם לא היו צריכים יותר מזה הרקו הנה שקוף וברור! בני הוגו הגיעו לביתו של מרן הגר"ח קניבסקי, וספרו את שערב עליהם. הגאון הביע את השתוממותו כיצד מוציאים מלים שפאלו בבית יהודי, ואמר שבודאי העניש בא עליהם בגלל זה, וכשנאלצו מה התקוין לכך, אמר בפסוקות ויתקבל על עצמכם לא לומר שוב שטיות שפאלו... הרבנית קניבסקי צ"ל הוסיפה ואמרה ש"אם את רואה את הפח האדיר שיש לך בפה, תנגלי זאת לדברים חיוניים, ותתפלל על דברים שהגד זקוקה להם. האשה שמעה וקבלה על עצמה לעשות פדור הזה. והנה, בני הוגו לא נקדו בקישו שנים רבות בילדים, ונחששו שלאחר פטירתו הפתאומית של העבר, לא יפקדו שוב למשך תקופה ארוכה. עתה, לאחר ששמעה האשה על הפח שיש בפה, עמדה והתפללה לבוראה שייפקדנה בילדים נוספים, והשקיעה מאד בתפלות אלו. לא עברה תקופה קצרה והאשה נפקדה וילדה תאומים. [הסיפור מהמחבר אור דבא]

הגוי אומר ליהודי! האם כבר התפללת לאלוקיך

כשהגיע ר' משה לשדה התעופה הבינלאומי בלוס אנג'לס שבארצות הברית, שהכל ילך בקלות ובפשטות, הוא אמר היה להיפגש עם יהודי מקומי שאמור היה לקחתו למחוז חפצו. ר' משה נחת בשדה התעופה וכולו התרגשות והתפלאות, זה לו הפעם הראשונה שהוא טס לחו"ל, החמולה של אלפי נוסעים, נכנסים ויוצאים, מסכי המידע המודיעים על כל טיסה מתי ולכן, וקריאות הכרוז על הטיסות שיוצאות הרגע, כושים ולבנים צועדים עם מזוודותיהם זה לצד זה, כל מיני תרבויות של עמים מתנזקים למקום הומה זה, ור' משה מרוב בלבול נזכר כי עליו למצוא את אותו יהודי שאמור לבוא ולקחתו, אך היכן ימצאו בהמולה רבתי שכזו? הוא הולך לשם וחוזר לכאן, מאות ואנשים אנשים שאינם כל אחד למחוז חפצו, והוא מחפש... "מחט בערימת שחת", מה עושים? לפתע נזכר שנתנו לו את המספר טלפון הנייד של אותו יהודי, "אם אוכל להתקשר אליו הכל יבוא על מקומו בשלום" אמר לעצמו, הוא שלף את הנייד מכיסו, חייג למספר שקיבל וכתשובה שמע הקלטה בשפה זרה האומר שלא ניתן להתקשר ממכשיר זה.

ר' משה כבר נלחץ, המולה מסביבו גוברת, כל רגע נוחת מטוס נוסף, אלפי אנשים מכל העולם רצים מכאן ואיש הקשר שאמור לקחתו לא נראה באופק, מה עושים? והנה רואה ר' משה מרחוק אדם מכובד עם זקן ארוך, היה בטוח שזה "יהודי משלנו", הוא רץ אליו עם זיק של תקווה, ובחיוך קורא לעומתו "שלום עליכם צדיק!" ומושיט לו את ידו, ומיד מבקש אם יוכל להשאיל לו לרגע קט מכשיר פלאפון נייד כדי לבצע שיחה, תוך כדי שהוא מספר את הבעיה הקשה אליו נקלע, שבין כל האנשים שמסביבו הוא מחפש אחד שאינו יודע כיצד הוא נראה והיכן הוא ממתין לו.

ברם, האדם המזוקן התגלה עד מהרה כגוי המשמש כאיש דת בקהילה מסוימת, הוא הבין את הבעיה והושיט לר' משה את מכשיר הטלפון. ר' משה הודה לו בכל ליבו, אך שוד ושבר, המספר של אותו אדם שהיה בידו קודם לכן נפל מידו מרוב הבלבול וההמולה, עתה נקטע קצה החוט האחרון שנותר לר' משה. עם צער עמוק בלב השיב את הנייד למיטיבו, הגוי שמיהר לטיסה מסוימת שלשל את הנייד לכיסו, הרים את תיקו הביט אל ר' משה עין בעין ואמר לו משפט שזכר לר' משה לכל חייו "הרי אתה יהודי, יש לך אלוקים בשמים, תתפלל אליו הוא ודאי יעזור לך..."

ר' משה היה זקוק להגיע עד קצה העולם כדי לשמוע משפט אמיתי ונוקב זה, הוא פנה למקום צדידי מחוץ להמולה הכבדה ופרץ בבכי קורע לב, "אבא, תעזור לי..." הוא ידע והבין היטב שרק בורא עולם יכול לעזור לו במצב כה קשה. לא חלפו רגעים ספורים, ניגש אליו מאן דהוא ושאל: "ר' משה?..." והשאר כבר שייך להיסטוריה...

המכונת כביסה שהגיעה מכח התפילה

הוא הגיע מהכולל וחשכו עיניו, מכונת הכביסה שלו שבקה חיים, במעט ידע שיש לו במוצרי חשמל כאלה, הבין שאין טעם להשקיע במכונה אף לא שקל. הבית ב"ה עם ילדים קטנים, חיים מהיד אל הפה, מניין יקח כסף לרכוש מכונת כביסה חדשה? הוא חשב אולי ימצא ב"יד שניה" משהו זול ובצירוף הלוואה ממנו"ח ירכוש איזה מכונה משומשת, אך זה לא היה בנמצא, חיפש פה חיפש שם תלה מודעות שמחפש מכונה במצב טוב משומשת במחיר זול, אך לשווא, שום תגובה לא הגיעה. ערימות הכביסות בבית הולכת וגוברת, והאברך דן כולו דאגה מה עושים? בצר לו נזכר שעל דבר אחד לא חשב, הדבר הכי בטוח והכי אמיתי ופשוט פשוט פרח מזכרונו, הוא הלך להתפלל מנחה, לתפילה זו צירף הרבה דמעות, כשבסיומה הוסיף בקשה קטנה נוספת, "הלואי ובגניעלה אתפלל כמו שהתפללתי עתה", הוא שטף את פניו ונכנס לסדר ב' בכולל בו למד.

כשבו לביתו חשב כיצד אוכל לשמח את אשתי, כשידע היטב כמה מציק לה ושובר אותה ערימות הכביסה, "אולי אתייעץ עם ראש הכולל" חשב לעצמו, הוא הגיע לביתו, והנה אשתו עומדת בפתח בחיוך רחב וממתנה לו. וליד דלת הבית עומדת מכונת כביסה טובה מפירמה ידועה ומשובחת.

"מה קורה כאן?" שאל בתדהמה מוחלטת, עתה אשתו: "חלפה כאן משאית ונעצרה ליד ביתנו, ממנה ירד איש ממהר בידו דף ובפיו שאלה "היכן רחוב הפרחים?" האשה הראתה לו להיכן עליו לפנות כדי להגיע ליעדו, תוך כדי כך שמה האשה לב שבמשאית ישנן מכונות כביסה רבות, מסתבר שהלה משווק מכונות כביסה, מיד שאלה האשה "אולי במקרה יש לך מכונה ישנה למכור לי בזול? נשברה לי המכונה מזה שבוע, ואין לי אפשרות לרכוש מכונה חדשה".

"מטעם" השיב האיש, "אני מתעסק אך ורק במכונות חדשות..." וביקש לפנות לדרכו, לפתע נעצר ואחרי רגע של הרהור סב על עקביו ואמר "את יודעת מה? בקצה האותו בנים ישנה מכונת כביסה חדשה עם הניילונים, אחד הסבלים שלי בטעות נתן למכונה שריטה הגונה כך שאין לי אפשרות למכור אותה, מזמן כבר רציתי לפרוק אותה מהמשאית, אך משום מה זה התעכב, קחי אותה, אין לי מה לעשות איתה, אני משווק רק חדשות... שיהיה לכם לבריאות..." הוא הוריד את המכונה, הבאינה עד פתח הבית, הסתובב, נכנס למשאית ונסע לדרכו.

וכך כתב מרן החו"א באחד מאיגרותיו "התפילה היא מטה עוז ביד כל אדם". יהודי צריך לדעת שאין תפילה ולו אחת השבה ריקם! אין מילה אחת של תחנונים שאינה מתקבלת או אינה נשמעת!

התאמץ וישן מעט בגלל תפילה בציבור ומצא רפואה לנדודי שינה

סיפר לי יהודי ממושב בדרום הארץ: לצערי זה כבר תקופה של למעלה משנה שאני סובל מנדודי שינה ולא ישן טוב בלילה. מתהפך במיטה עד שאני נרדם, ושוב קם ושוב נרדם... ואיני מוצא מנוח לנפשי. יום אחד חזרתי מאוחר מאוד מחתונה משפחתית והלכתי לישון ב-3:00 בלילה. אני רגיל לקום לתפילה בציבור, והתברר לי שבאותו יום אין מניין בשעה 6:30 כרגיל, אלא רק בהנף החמה בשעה 5:00. עשיתי מאמץ גדול וקמתי לתפילה בציבור אף על פ שכמעט לא ישנתי בלילה. ומידה כנגד מידה איזה בורא עולם... מצאתי בבית הכנסת יהודי שהוא רופא מומחה לבעיות שינה. הוא נתן לי כדור מיוחד וטבעי, וזה אכן עזר לי מאוד לישון במנוחה ובנחת וכמובן לקום לתפילות בציבור... [משכן שלה וישלח פנ]

התפלל שישגי כסף לנישואי ילדיו ונענה

המעשה אירע עם אברד שעמד בפרק נישואי ילדיו. הוא עשה חשבון. שכדי

המשיכתאות אותן הוא פורע מידי חודש לבנק. מדובר בסכום נכבד של כמה אלפי דולר מידי חודש. לפי גובה הפירעון החודשי, מובן כי הסך הכולל של המשכנתא הגיע לסכום גבוה ביותר. סכום עליו יכול היה רק לחלום. לא היה לו שום מקום הגיוני לתלות עליו תקוה כי ממנו יגיע הכסף. לכאורה, מצב חסר סיכויים. אך אז נזכר אותו אברך, את ששמע מאחד מצדיקי דורנו, כי כאשר אדם מתפלל, מותר לו להתפלל גם על דברים מופלגים ורחוקים ממנו, כעדות האישית של אותו צדיק: "אני מרשה לעצמי להתפלל על דבר מופלג ממני, למשל: אני מתפלל ומבקש כי אזכה לגילוי אליהו..." משכן החליט מיועדו להתפלל בכל ליבו ובהתבטלות גמורה לבורא עולם, כי אם כשר הדבר טוב בעיניו יתברך, אגא ימחוק ברחמי הרבים את כל שטרי חובותיו לבנק, ויפטור אותו מהמשכנתאות לחלוטין. כך התחטא האברך לפני אביו שבשמים בדמעות ובתחנונים. לא עברו שבועיים והאברך קיבל טלפון מאביו שיחי' לאוויט, שהסביר שכדי למנוע ויכוחים ומחלוקות לאחר אריכות ימים ושנים, החליט לחלק בחייו את ירושתו. כמה מילים לפני מועד הפירעון של תשלום המשכנתאות בחודש הבא, הופקד בחשבונו צ'ק שמן איתו פרע את כל יתרת חובו לבנק. האברך, שכה התפעל מ**כוח התפילה**

והביטחון

, שיתף את אחד ממקורביו של הצדיק הנ"ל בעוצמתה ובכוחה של התפילה אותה הוא למד משיחותיו. הלה שיתף את הצדיק בן העלייה בפרטי המעשה הנ"ל. ביקש הצדיק לומר בשמו לאברך: "אמור לו שיתפלל גם על גילוי אליהו..." כלומר, אם אתה יודע להתפלל, תשכיל ותפעל בזה גם ברוחניות גדולות ונצורות, שהלוא הם העיקר, ואל תסתפק בטונות

הברכות שאיחלו הנוכחים כשם שנכנסת לבית וכו' נתנו להניין חיים

במדרש וילך מביא מעשה בר' שמעון בן חלפתא וחבריו שהלכו לקיים מצוות ברית מילה, היה אבי התינוק משקה אותם יין ישן ואומר "שתו מן היין הטוב הזה שאני בוטח באדון שבשמים שממנו אני משקה לכם במשתה הנישואין של זה הבן הנימול היום" והם עונים לעומתו "כשם שהכנסתו לבית כך תכנסו לתורה ולחופה". בדך חזר פגש ר' שמעון בן חלפתא במלאך המוות שפניו עצובות אמר לו "התינוק הזה שמלתם היום, שטר פסק דינו כבר היה אצלי שאקח אותו מכאן לאחר 30 יום, אלא מכח הברכות של הנוכחים שאיחלו ואמרו כשם שהכנסת לבית כך יכנס לתורה ולחופה נתבטלה הגזירה".

התפילה בבנין, והשודדים, הם שהצילו את חייו

מעשה ביהודי עשיר מלונדון, שכדי להתחזק בשמירת המצוות קיבל על עצמו להתפלל שלושה תפילות בבית כנסת ובמנין. לא קלה היא קבלה שכזו, פעמים צריכים לשנות סדרי בראשית כדי להגיע למנין, אכן למקפידים בכך ידוע שאין זו קבלה פשוטה צריך הרבה הקרבה לדבר. ואמנם מיועדו העשיר ידע מה קיבל על עצמו, ולא עבר עליו יום ללא תפילה בבנין. קיבל קבלה וכך נהגיים אחד פקדה את לונדון סופת שלגים עזה ששיתקה את כל פעילות הערים, בהגיע זמן תפילת ערבית לא היסס מיועדו לרגע ולמרות השלג הכבד והקור העז ששרר בחוץ יצא לעבר מכוניתו כדי להגיע לבית הכנסת למנין ערבית. השלג והקור שיתקו את הרחוב, ושום נפש אדם לא נראתה בו. הוא נכנס למכונית במסירות נפש, וחימם את המנוע, כשבשתיים השלג הכבד יורד על המכונית ללא הספקה. לאחר נסיעה של מספר שניות רואה הוא לפתע שני בריונים אנגליים שהתפרצו אל הכביש ועמדו מול מכוניתו וזאת כדי לא לאפשר לו להמשיך בנסיעתו. למעשה, בריונים אלו הבחינו כי הרחוב ריק ושמן מבני אדם והחליטו לצלל זאת כדי לשדוד את מכונית הפאר עם כל הכסף שהיה במכונית ועליו. העשיר לא נכנע להם, וביניהם החל להתפתח מאבק קשה, הם הלמו בו בפראות ואכזריות ללא שום חמלה מצידם, לפתע הרים אחד השודדים את ידו והנחיתו על הכתף בעוצמה כה רבה כשהכאבים היו קשים מנשוא, הוא חש בכאבי תופת שקשה לתארם, הוא זעק לעזרה בכל כוחו. אשתו שמעה את זעקתו החלה אף היא לעזוק לעזרה, מפה ומשם צצו אנשים ששמעו את הקולות והזעקות והשודדים ראו כי עולוים הם להיתפס וכי תוכניתם נכשלה תפסו את רגליהם וגמלטו במהירות מהמקום. עקב הכאבים בכתף שהיו נוראיים ביותר, הבהילוהו ישירות אל בית החולים. רופאי המיון שעטו אל מיטתו עקב חומרת מצבו, קבעו נחיצות וחד משמעית כי הכתף נשברה!

מיועדו העשיר לא בא ואפילו במחשבה קלה בטרוניה אל בורא עולם, כביכול "בורא עולם הלכתי להתפלל במנין כדי לשמח אותך בהתנהגותי, למה לא הגיע לי?" להיפך, הוא חש בקרבה ואהבה אל השי"ת כי הרי כל מה שה' עושה הכל לטובתו, ועל כך אין עוררין. הרופאים שלחו אותו דחוף לערוך צילום כדי שיוכלו לקבל החלטות מדויקות להמשך הטיפול.

הצילומים הגיעו, ומספר רופאים הביטו וניתחו את משמעות הצילום. לפתע החלו הרופאים לזעוק בקול גדול כשהם מצביעים על נקודה מסוימת בצילום, עד כדי כך שגם מיועדו ששכב על המיטה עם הכאבים הקשים נבהל מהצעקות. האם גילו הרופאים דברים נוספים בצילום? מה יכול להיות גרוע יותר מהאבחון הראשוני של שבר בכתף? ואז ניגש אליו אחד מהרופאים מסיפר לו בהתרגשות "אתה יודע מה רואים כאן? בצילום של הכתף השבורה נראה בבירור ששסתום הלב שלך סתום לחלוטין!" הוא הפסיק לרגע משטף דיבורו, הביט עליו בעיניו ואמר בקול רועד "המשמעות היא שאם לא היינו מגלים זאת תוך פרק זמן קצר, היית ח"ו מקבל שבץ לב באופן פתאומי באמצע הרחוב, מי ידוע מה היה עולה בגורלך אם לא היו מספקים להבטיח אותך מיד לבית החולים!" הם הבהילו אותו במהירות אל חדר הניתוחים, ערכו לו ניתוח לב והצילו את חייו ברגע האחרון והקריטי ביותר!

יהודי עשיר זה כתב את סיפורו האישי כולו מה שאירע לו אל הרב זילברשטיין שליט"א וביקש לפרסם זאת, כיצד הקבלה שקיבל על עצמו להתפלל במנין בכל מצב שיהיה היא זו שבצעם הצילה את חייו, אלמלא היה מתחזק בלילה המושלם לנסוע במסירות נפש לבית הכנסת להתפלל במנין, לא היה פוגש ב"שלוחי מעלה" הלא הם הבריונים, ועלול היה לקבל כל רגע שבץ לב ח"ו ויתכן שכבר לא היה בין החיים. המכות והסבל היו לטובתו ולהצלחתו, וכמו שחשב מיועדו בשוכבו על המיטה עם כאבים לפני שנכנס לצילום, ולא בא ח"ו בטרוניה כלפי מעלה כי הרי כל מה שה' עושה הכל לטובתו והצלחתו. - - -

[א]בנטיילת ידיים צריך שיתכוון הנוטל לנטילה המכשרת לאכילה, ולכן לא ייטול ידיו מקוף או מקטן פחות ממש שאין לו כוונה. לא יסיח דעתו משמירת ידיו זמן מרובה ואם הסיח דעתו אף על פי שאינו יודע שנגעו ידיו במקומות מטונפים עם כל זה צריך לחזור וליטול, באופן שצריך להיות משים דעתו וכוונתו על טהרת ידיו כל משך סעודתו, מפני שעיקר גירוש הסטרא אחרא היתה על ידי כוונתו, ולכן ראוי שלא יסיח דעתו מטהרה זו כל זמן שאוכל. גם התורה שנמשלה לאכילה ושתייה דכתיב "לכו לחמו בלחמי ושתו ביוין מסכתי" הסח הדעת מזיק בה

[ב] שנוי מקום מעכב לברכה, לכן אם אכל פת במקום אחד ושינה מקום אכילתו לבית אחר ואפילו לא הניח אדם בשלחן, אם הסיח דעתו מלאכול יברך על דברים שאינם מחמת הסעודה, בין שאוכלם בבית השני בין שאוכלם במקומו הראשון לאחר שחזר אליו, אבל דברים הבאים מחמת הסעודה לא יברך עליהם בין בבית השני בין בבית הראשון ואף על פי שהסיח דעתו מלאכול: וכל זה בעבר ושינה מקומו, אבל לכתחילה צריך ליהזר שלא לעקור מסעודתו עד שיברך ברכת המזון, אפילו אם הניח מקצת חברים על השולחן: וכל זה שלא היה בדעתו כשבירך המוציא לאכול במקום אחר אבל אם כשברך המוציא היה בדעתו לגמור בבית אחר מותר לברך שם כמו הולכי דרכים שאוכלים דרך הילוכם ויושבים ומברכים במקום סיום אכילתם כיוון שלכך נתכוונו מתחילה שלא לקבוע מקום לאכילתם במקום שברכו בו המוציא:

במה דברים אמורים שמותר לעקור ממקומו הראשון כשגומר סעודתו במקום השני, אבל אם הולך למקום הב' על דעת לחזור למקומו הראשון לגמור סעודתו אין זו עקירה אפילו לא הניח מקצת חברים, ומכל מקום אסור לעשות כן שמא ישכח מלחזור למקומו לברך, ולא התירו לעשות רק שהולך לבית אחר ואוכל שם, שכיון שאוכל שם, ודאי לא ישכח הברכה ולא שכיח שיקום וילך לדרכו בלא ברכה, ולכן אמרינן ודאי כשיקום אחר אכילה גמולה השני יחזור למקומו הראשון כדי לברך, ומכל מקום טוב שגם בכהאי גוונא יזהר לכתחלה להניח אחד על השלחן במקום הראשון כאשר הולך משם למקום השני, ואפילו אם לא נודמן לו אדם שיאכל עמו שם יניח אדם אחר אף על פי שלא אכל עמו שם: וכל זה כשהולך לדבר הרשות, או אפילו לדבר מצוה שאינה עוברת, אבל לצורך מצוה עוברת מותר לכתחילה כגון מצות לויה וכיוצא, או להתפלל בציבור, ואפילו לא הניח מקצת חברים על השולחן[ה"ע מותר לצאת גם לצורך מצווה שאינה עוברת]

[ג] מיני מזונות, יין, פירות משבעת המינים שברכתן האחרונה היא מעין שלש, דינם כפת לענין עקירת מקום שאסור לעקור ממקומו עד שיברך מעין שלוש, ולכן אם עמד ממקומו הראשון והלך לחצר אחרת אין עמידתו נחשבת גמר סעודתו אף על פי שהסיח דעתו מלאכול, מפני שצריך לחזור למקומו לברך ברכה אחרונה ולכן כשחוזר ואוכל ושותה אפילו במקום אחר על דעת סעודתו הראשונה הוא עושה לסיים סעודתו, וכל שכן אם חוזר למקומו הראשון ואוכל שאין צריך לברך ברכה ראשונה, אפילו לא הניח מקצת חברים:

[ד] אוכלין ומשקין שברכתם האחרונה היא בורא נפשות רבות, רשאי לברך שלא במקום אכילה, לפיכך עמידתו ממקומו לילך זהו גמר סעודתו, וכשאוכל במקום השני צריך לברך ברכה ראשונה, ואף על גב דלא בירך ברכה אחרונה על אכילה במקום הראשון, ואפילו היה בדעתו במקום הראשון ללכת למקום השני ולאכול שם עם כל זה מאחר ששינה מקומו מבית זה לבית אחר צריך לברך על מה שאוכל בבית השני, וכן אם אחר שהלך לבית השני חזר למקומו הראשון ואכל צריך לברך על מה שאוכל: ודווקא מבית לבית, אבל מחדר לחדר בבית אחד ודעתו מעיקרא לאכול בחדר הב' אין צריך לחזור ולברך, ואם לא היה בדעתו מעיקרא לאכול בחדר הב' צריך לחזור ולברך ואפילו לא היה דעתו לאכול מעיקרא בחדר השני אם רואה מקום הראשון אינו חוזר ומברך, וכל שכן בחדר אחד מפינה לפינה דאינו חוזר ומברך אפילו לא היה דעתו מעיקרא על זאת, שיש תרתי לטיבותא שהם חדר אחד וגם רואה את מקומו הראשון, מיהו יש חולקים בזה וסבירא ליהו דחשיב שינוי אפילו מפינה לפינה אם לא היה דעתו ללך, וכל שכן אם אין רואה מקום הראשון, לכן לכתחילה יזהר שלא לשנות כלל, וזה שכיח צריך שימת לב [ה"ע אפילו לא היה דעתו מעיקרא מחדר לחדר ולא רואה את מקומו הראשון לא יברך משום סב"ל ואם נכנס לשירותים יברך. מי שאכל פחות משיעור כזית, ויצא לחוץ וחזר, והשלים אכילתו לכזית, הכל מצטרף לחיוב ברכה אחרונה, ובלבד שלא שהה יותר משיעור אכילת פרס מתחלת אכילתו עד סוף אכילתו.]:

[ה] כל שמברכין עליו ברכת מעין שלש דינם כפת, היינו דוקא כשאוכל כזית שנתחייב בברכה אחרונה אבל אם לא אכל כזית דינם הוי כדברים שברכה אחרונה שלהם בורא נפשות דאין טעונים ברכה אחרונה במקומן. אפילו אוכל מהם כזית אם מתחלה לא כיון לקבוע מקום לאכילתו אלא אוזחם בידו את המיני מזונות או שאר פירות ואוכל והולך בדרך הילוכם, בתוך הבית מחדר לחדר אין בזה דין שנוי מקום והרי זה מברך ברכה אחרונה במקום סיום אכילתו, שגם בפת ונהוגים הולכי דרכים לאכול בדרך הילוכם ומברכים במקום סיום אכילתם, [ה"ע אכל פת או מיני מזונות או פירות שבעת המינים ובאמצע אכילתו יצא חוץ לביתו וחזר למקומו הראשון וממשיך באכילתו אין צריך לחזור ולברך ומכל מקום אם חוזר ומברך יש לו על מי לסמוך]

[ו] מי שאכל פת או שאר דברים דברכתן מעין שלש שדינו שאינו רשאי לכתחילה לילך לגמור סעודתו במקום אחר קודם שיברך ברכה אחרונה, אם עבר על דעת חכמים ויצא ממקומו ולא בירך, בין אם יצא במזיד או בשוגג יחזור למקומו ויברך אם אין המקום רחוק כל כך שיש חשש שעד שיחזור יתעכל המזון במעיו, ולאכול כזית פת במקום השני ויברך שם אין לעשות שנכנס בזה בספק בברכת המוציא, ויכול לתקן כך שיהיה אדם אחר אוכל כזית פת ויברך המוציא ויכוון לפטור אותו, ואם אי אפשר לו בכך צריך לחזור למקומו ויברך[ה"ע בשוגג יכול לברך במקום שנמצא והמחמיר תבוא עליו ברכה ובפת הבאה בכיסנין ותבשיל ממיני דגן וכל שכן מפירות שבעת המינים רשאי לברך ברכה אחרונה במקום אחר]: במה דברים אמורים שאפשר לו לחזור, אבל אם הולך בדרך ואין ממתנין לו, יצא אפילו במזיד ואין צריך לחזור מקומו, שהרי בדיעבד אם בירך במקום שזכר קיימא לן דיצא בכל גוונא ושעת הדחק כדיעבד דמי, וכן נמי אם מקום הראשון שאכל בו אינו נקי ואי אפשר לו לנקותו, יכול לילך לחוץ ולברך אף על גב דאינו אוכל במקום הב', וגם בזה אם יזדמן לו במקום השני אדם שיאכל ויברך ויכוין עליו הנה מה טוב ומה נעים:

[ז] אפילו מחמת סיבה קטנה מותר לעבור במקום אחד בתוך ד' אמות ולברך, שכל ד' אמות חשובים מקום אחד בכמה דברים אבל חוץ לארבע אמות אין לברך בשביל סיבה קטנה אלא דוקא בסיבה גדולה והכרח רב המכריחו על כך, והנהוה גם תוך ד' אמות תבא עליו ברכה:

[ח] הנצרך לנקביו בתוך סעודתו לא נחשב הפסק, ואין צריך לברך כשחוזר ואוכל, וגם ברכה של נטילת ידיים אין צריך לברך משום דיש פלוגתא בזה וסב"ל, ורק יהרהר ברכת על נטילת ידיים בלבד:

[ט] הפסק בסעודה להתפלל אף על גב דלא חשיב הפסק לענין ברכה, מכל מקום יטול ידיו בלא ברכה דנטילת ידיים, משום שיש פלוגתא בזה

[י] אם אכל פירות בגן אחד והלך לגן אחר צריך לחזור ולברך אפילו סמוכים, ואפילו אם כשבירך היה דעתו על זה, והוא הדין בגן אחד אם לא היה דעתו מתחלה על הכל, צריך לברך על כל אילן ואילן הנמלך לאכול ממנו, ואפילו אכל במזרחה של תאנה ובא לאכול במערבה צריך לחזור ולברך אם לא היה דעתו מתחלה לכך, ולא דוקא מפירות הגן אלא כל שאוכל שם דברים שאין צריכין ברכה במקומן דינא הכי: במה דברים אמורים כשהגן מוקף מחיצות, אבל אם אינו מוקף מחיצות אין דעתו מועלת לכל האילנות אלא הדבר תלוי ברואה את מקומו הראשון, שאם במקום השני רואה מקומו הראשון אינו מברך, ואם אינו רואה הן מחמת ריחוק הן מחמת איזה הפסק שיש ביניהם הרי זה מברך, ואם אינו רואה כל מקומו אלא מקצתו מועיל, אם רואהו כשהוא עומד ואינו רואהו כשהוא יושב יש לעיין מה הדין והיכא דעומד ואוכל לא קמבעיא לן, אך מבעיא לן כשהוא יושב ואוכל ואינו רואהו, אי אמרינן כיון דאם יעמוד רואהו מהני, או שאולי לא מהני ואת"ל כיון דאם עמד היה רואהו מהני, הנה אם היה עומד בתוך גומא ואינו רואהו, ספיקות אלו נסתפקא הגמרא לגבי רואה את ירושלים נשארה בספק והוא הדין כאן ולכן לא יברך, כיצד עשה מבאי אדם אחר שיברך ויכוין לפטרו ואז יאכל.ספיקות אלו כולם שייכים בדין המגילה בסי' תרצ"ח גבי כרכים המוקפים חומה דכפרים הנראין עמהם קורין כמותם ועיין בבא"ח

[יא] גמר סעודתו ונטל ידיו מים אחרונים, וכן הוא הדין אם אמר הב' לן ונברך אף על פי שלא נטל ידיו עדיין, אינו יכול לאכול ולשתות עד שיברך ברכת המזון משום ספק ברכות, אם לא נטל ידיו ולא אמר הב' לן ונברך אלא רק גמר בלבו שלא לאכול, או שסילק את השלחן או שאמר תנו וניטול ידיו ולא אמר ונברך, אז לכולי עלמא מותר לאכול דברים הצריכים ברכה לפניהם כגון להביא פירות או משקין שלא בירך עדיין עליהם בתוך הסעודה ולברך עליהם, אבל דברים שבירך כבר עליהם בתוך הסעודה לא יאכל משום סב"ל, וכל זה כשגמר בדעתו שלא לאכול, אבל אם אמר הב' לן ונברך והיה בדעתו להיות אוכל עד שיביאו לו מים ליטול ידיו הרי זה מותר לאכול לכולי עלמא ולא יברך, ומי שסומך על שלחן אחרים אפילו אמר הב' לן ונברך לא הוי הסח הדעת אם לא רצה בעל הבית, דמסתמא דעתו תלוי ברצון בעל הבית, מיהו אם בעת שאמר כן הסיח דעתו בבירור שגמר בדעתו שאפילו בעל הבית לא ירצה בכך ויבקש ממנו לאכול ולשתות עוד הוא יעשה לו התנצלות ולא יאכל וישתה, הרי זה חשיב הסח הדעת, ואם אמר בעל הבית הב' לן ונברך ושתקו והסכימו כולם לדבריו חשיב הסח הדעת לכולם, אבל אם אחד מהם לא הסכים לדבריו והיה בדעתו לאכול עוד לא חשיב הסח הדעת לזה האדם ויוכל לאכול ולשתות: [יב] אם מנהג המדינה כשיש חבורה אוכלים ושותים ובא אחד מבחוץ ונכנס אצלם שמושיטין לו כל אחד כוס, לא יברך אלא על כוס ראשון דמסתמא כשבירך דעתו על כל מה שיתנו לו, ומיהו טוב לכיון בפירוש מתחלה כשיברך לפטור כל כוסות שיתנו לו אחר כך

אמרי חז"ל: : תמיד מרן הרב עובדיה זיע"א פְּשִׁחוּתָיו לְבָגִי הישיבות היה מְעוּדָד וּמְחֻזָּק לְדָבָר אֶחָד: לְהִיּוֹת שְׁקוּעִים בְּלִמּוּד, וְלִשְׁאַף לְדַעַת וּלְהַבִּין עוֹד וְעוֹד בְּלִי סוּף. וְכָל מַעֲיָנֵיהֶם יִהְיֶה אֶדְ נֶרֶק בְּלִמּוּד, וְשׁוּם דָּבָר וְנֶעֱנָן לֹא יַעֲנֶנּוּ אוֹתָם כִּי הוּא זֶה, שֶׁרֶק בְּךָ יִצְלִיחוּ וְיִרְאוּ בְּרָכָה בְּלִמּוּדָם. ***פַּעַם אָמַר לִמְאֹן דְּהוּ שְׁהֵעוֹלִם חוֹשִׁים שִׁישׁ לִי יִזְכְּרוּן טוֹב וּלְכֹן אֲנִי זֹכֵר אֶת כָּל הַלִּמּוּדִים שְׁלִי, אֵךְ הָאִמַּת הִיא שׁוֹה בִּזְכוּת שְׁכַשְׁאֲנִי לִמּוּד דְּבַר אֲנִי מִבְּרַר אוֹתוֹ עַד הַסּוּף וְכך אֲנִי חוֹזֵר עֲלָיו וּזֹכֵר אוֹתוֹ. ***הַרְבֵּה קוֹבֵי לִי: זְכוּתִי מִנְּהַל תַּלְמוּד תּוֹרָה לְשִׁמּוּעַ מִקְרֹב אֶת מִסְרֵיו עַל מֶרֶץ הָרֵב עוֹבְדֵיהָ זְכוּק"ל שֶׁזַּעַק מִנְּהַמַּת לִיבּוֹ בְּעֵינָיִם דּוֹמְעוֹת לִמְנַהֲלִי הַמוֹסְדוֹת: "בְּשִׁבְלִי הַרְחִיק יִלְד מִלְמוּד תּוֹרָה, צִרִּיק לְהוֹשִׁיב סִנְהֶדְרִין. אֲנִי אֶל תִּפְגַּעוּ שֶׁל בִּיד: ***שְׁמִירַת הָעֵינָיִם פּוֹתַחַת אֶת כָּל הַשְּׁעָרִים הָרֵב עוֹבְדֵיהָ הָרֵב כְּדוֹרֵי הַבְּבֹא אֲלֵעֲזֵר שְׁלוֹשֶׁת אֲמָרוֹ שִׁזְכּוֹ לִמָּה שֶׁזָּכַר בְּכוּזַת מִסְרֹת גְּדוּלָּה בְּשְׁמִירַת הָעֵינָיִם *** רַבִּי מִשֶּׁה לֵיבֵב מִסָּאִסּוֹב הִיא רִגְלִי לִמּוֹר: "אִם יִכְבוֹשׁ אָדָם אֶת כַּעֲסוֹ פַּעַם אַחַת הָרִי טוֹב וּמוֹעִיל לְנַשְׁמָתוֹ וּלְכַפֶּרֶת עוֹנוֹתָיו יוֹתֵר מֵאֲלָף תַּעֲנִיּוֹת, וְאִם יִשְׁמַע אָדָם חֲרַפְתּוֹ וַיִּשְׁתַּק הָרִי טוֹב מֵאֲלָף עֵינּוּיִם". *** כֵּתַב בִּאִיגֶרֶת הַגִּר"א "וּתְכַבֵּד אֶת הַשֶּׁבֶת מֵאוֹד, וְאֵל תִּצְמַצֵּם בְּהוֹצָאוֹתֶיהָ כָּלִל, כִּי הֵכֵל קָצוֹב מֵרָאשׁ הַשָּׁנָה וְעַד רָאשׁ הַשָּׁנָה חוֹץ מֵהוֹצָאוֹת שְׁבָתוֹת וַיִּמִּים טוֹבִים. 'הָרֵב פִּינְקוֹס הִיא שׁוֹלַח אֶת יִלְדָיו וְאוֹמֵר לָהֶם תִּקְנוּ מֵה שְׁאֵתָם רּוֹצִים לְשִׁבֵּת לֹא אֲנִי מִשְׁלֵם יֵשׁ צִיָּק פְּתוּחַ מִקְבִּי"ה

שאלה: אם קיבל שבת ביחיד האם יכול להתפלל מנחה לאחר קבלת שבת **תשובה:** בשו"ת יביע אומר [ח"ב א"ח סימן ט"ז אות י"א וכן פסק בילקוט יוסף שבת ב'] שיכול התפלל כמו שמצאנו שאם קיבל עליו שבת ביחיד יכול לעשות את השבותים המותרים בבין השמשות אם כן הוא הדין שיכול להתפלל מנחה כיוון שקבלת שבת ביחיד קילה משאין קו אם קבל שבת בצביור שאינו יכול לעשות את השבותים בין השמשות והוא הדין להתפלל אבל דעת מנחת אהבה חלק א דף קז' שאסור להתפלל אם קיבל שבת כיוון הדות תרתי דסתרי מצד אחד קיבל שבת ומצד שני מתפלל מנחה ושאני מהשבותים המותרים בין השמשות המותרים ביחיד תתפיל מנחה שכשקיבל שבת ביחיד מותר בשבותים כיון שכל השבותים הם מדרבנן ולא גזרו על מי שקיבל ביחיד כמו כל אדם שלא קיבל שבת כיצד התירו לו בין השמשות הרי לכל הדעות בבין השמשות הוא ספק שבת אלא הסיבה היא שלא גזרו והוא הדין בקיבל ביחיד שלא גזרו עליו וכן דעת המשנה ברורה להחמיר שכתב בסימן רס"ג ס"ק מ"ג שאם הדליקה נרות [דהוי קבלת שבת ביחיד] תתפלל ערבית שתיים דעת המנחת יצחק שיכול להתפלל מנחה כיון שרק לכתחילה אסור להתפלל מנחה אם קיבל שבת ולא התפלל מנחה יכול להתפלל מנחה וראיתו שהרי בזמן אונס יכול להתפלל ערבית של מוצאי שבת מפלג המנחה של יציאת השבת שבת וגם אומר הגדה בתפילה ולא הוי סתירה ק"ו בערב שבת שכן מתפלל ולא מוכיז שום ענין שנוגד את השבת והסביר שם ואף שהמגן אברהם אסר המנ"י מסביר בדעת המ"א שהוא רק לכתחילה **סיכום:** לדעת הרב עובדיה ומנחת יצחק יכול להתפלל לדעת משנה ברורה ומנחת אהבה אסור

[illegible]